

12. ДАВО. – Ф. 2700. – Оп.19. – Спр.42;
13. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.4555;
14. Зінько Ю.А. Політика радянської влади щодо протестантських релігійних громад у документах державного архіву Вінницької області // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Історія: Збірник наукових праць. Вип.ІІ. - Вінниця, 2000;
15. ЦДАВОВ України. – Ф.4648. – Оп.2. – Спр.160;
16. ЦДАВОВ України. – Ф.4648. – Оп.2. – Спр.64.;
17. О религии и церкви. Сборник документов. – М.: Изд-во политической литературы. - 1965;
18. Коммунистическая партия и советское государство о религии и церкви / Ред. Пантин И. – М.: Политиздат. – 1959;
19. Бажан О. Пожвавлення релігійного життя в Україні в перші роки «Хрущовської відлиги» // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. Книга 1. – Львів. – 2007.

Зинько И.Ю. АНТИРЕЛИГИОЗНАЯ ПОЛИТИКА СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ НА ПОДОЛИИ В ПОСЛЕВОЕННЫЙ ПЕРИОД.

В статье анализируется сети и структура религиозных организаций. Охарактеризована правовая база регулирования культовой религиозной деятельности. Раскрыта роль и задания государственных институтов по исполнению политики как на общегосударственном, так и на местном уровнях.

Ключевые слова: государство и церковь, религия, религиозные организации, власть.

Zinko I.Y. POLITIKA ANTI-RELIGIOUS SOVIET POWER IN THE HEM OF HER AFTER THE WAR.

The system, structure and composition of protestant religious organizations are analyzed. Normative legal basis of regulating cultural religious activity is characterized. The significance and tasks of some of the state institutions that deal with the realization of the governmental policy on the nationwide and local levels are revealed.

Key words: state and church, religion, religious communities, state power.

УДК 796(477) «194/195»:92

М.П. Лозовик, І.М. Романюк

МИХАЙЛО СТАХУРСЬКИЙ – ОДИН ІЗ ФУНДАТОРІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО РУХУ НА ВІННИЧЧИНІ В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ

У статті на основі комплексного аналізу джерел та літератури показана роль М. Стахурського у становленні фізкультурно-спортивного руху на Вінниччині в 1945-1950 рр.

Ключові слова: фізкультурно-спортивний рух, масовість, Вінниччина, село.

Давно зосталась в минулому епоха післявоєнних п'ятирічок, всемогутніх партійних вождів, грандіозних трудових та спортивних звершень. Засуджено та піддано суворій і здебільшого справедливій критиці всі недоліки радянської влади. Та все ж пам'ять людей того покоління зберегла не тільки страхи сталінських переслідувань, голод, труднощі післявоєнної відбудови. Ще не була забута величезна радість перемоги, яка вселяла віру в майбутнє, в справедливість та рівні можливості для кожного. Країна в перші післявоєнні роки переживала період небувалого піднесення. За короткий період завдяки титанічним зусиллям людей відбудовувались промислові та сільськогосподарські підприємства, лікарні, школи, інші заклади освіти та культури. Події того часу знайшли своє відображення в працях Я. Кулика [6], Б. Гвоздьова, М. Зарудного, М. Виноградова [7] та інших. Основний масив документів, який ми використали зберігається у Державному архіві Вінницької області.

Очоловав надзвичайно складну та відповідальну роботу із відбудови народного господарства на Вінниччині тодішній керівник області Михайло Стахурський, людина не простої долі, рішучий, ініціативний, трудолюбивий.

Михайло Михайлович Стахурський народився 2 січня 1903 року в селі Вівся Чемировецького району Кам'янець-Подільської (нині Хмельницької області) [1, с. 3]. Зовсім

юним розпочав М. Стахурський свою трудову і військову діяльність. З 1921 по 1923 рік навчався на курсах червоних командирів в м. Томську. З 1924 року член профспілки земельних працівників. Після закінчення громадянської війни працював на керівних посадах на Чернігівщині, Херсонщині, Дніпропетровщині. З 1930 по 1932 рік відвідував курси керівних партійних працівників у м. Харькові. В 1935 стає студентом зоотехнічного факультету Московської сільсько-господарської академії, закінчити який не зміг через ряд обставин. З 1937 по 1938 рік він уже завідує сільськогосподарським відділом ЦК КПУ. В 1940 році М. Стахурський екстерном закінчує Дніпропетровський сільськогосподарський інститут та одержує професію зоотехніка вищої кваліфікації. З 1939 по 1942 – заступник народного комісара УРСР по тваринництву. В 1942 році М. Стахурський пішов на фронт [2, с.8]. В складі частин Донського фронту він бере участь в битві під Сталінградом, Курсько-Орловській операції, за що був нагороджений орденами Вітчизняної війни 1 і 11 ступеня. За форсування Дніпра член військової ради фронту одержує орден Леніна, потім були Ясо-Кишинівська та Будапештська операції, за участь в яких М. Стахурського відзначили орденами Михайла Кутузова та Богдана Хмельницького [3, арк.1]. Закінчив війну М. Стахурський в Угорщині на посаді заступника голови Союзної Центральної комісії у званні генерал-лейтенанта.

По закінченню війни у 1945 році М. Стахурський обирається першим секретарем Вінницького обкому партії. Керівник області, як ніхто інший розумів, що відбудувати зруйноване війною господарство зможуть тільки енергійні, фізично здорові люди. Тому одним з перших його кроків було створення умов для розвитку масового фізкультурно-спортивного руху в області. Фізичне виховання підростаючого покоління М. Стахурський вважав виключно важливим фактором державного значення [4, арк. 12]. Інтенсивно йшла відбудова спортивно-матеріальної бази. На 1 січня 1948 року в селах області, не враховуючи сільських шкіл і навчальних закладів, було збудовано 26 футбольних полів, 304 волейбольних майданчиків, 117 майданчиків для гри в кахлі та ін. [5, арк.15]. Керівництво області вважало це не достатнім, зважаючи на те, що область була сільськогосподарською. Особливу увагу було звернуто на розвиток сільського фізкультурно-спортивного руху. З питання подальшого підйому фізкультурної роботи на селі облвиконком і обком КП(б)У прийняв три об'єднані постанови. За підписом М. Стахурського та голови облвиконкому Г. Демент'єва на адресу секретарів райкомів та голів райвиконкомів було направлено 4 відповідних листи [6, с.56]. Фізкультурні гуртки створювалися майже в кожному селі, кожному колгоспі. Районні комітети фізкультури організовували короткотермінові збори тренерів із різних видів спорту, проводили семінари з підготовки громадських інструкторів. З метою покращення організаційної, навчально-спортивної та методичної роботи при обласному та районних комітетах фізичної культури і спорту були створені навчально-методичні ради. Ними своєчасно були розроблені календарі і приблизні плани підготовки та проведення спортивних заходів, положення та розклад змагань. В 1948 році обласна влада приймає рішення про проведення першої обласної спартакіади сільської молоді [5, арк. 18], проведення якої повинно було дати значний поштовх в справі розвитку масового фізкультурно-спортивного руху на Вінниччині. Підготовка до обласної спартакіади розпочиналася з спортивних змагань в низових колективах, переможці яких приймали участь у районних спартакіадах. Перед початком районних спартакіад в 35 районах області були проведені навчально-методичні конференції, в яких взяли участь більше тисячі громадських організаторів фізичної культури на селі. Вони стали надійною опорою районних комітетів фізичної культури. М. Стахурський вважав, що колгоспне село повинно було стати невичерпним джерелом поповнення рядів фізкультурників області (7, с.4). Восени 1948 року на стадіоні колгоспу “П'ятирічка за чотири роки” Бершадського району був піднятий прапор першої обласної спартакіади сільської молоді. Всі заходи по проведенню фінальних змагань було сплановано з точністю військових операцій. По маршруту Вінниця-Бершадь було виділено два додаткових поїзди, призначені відповідальні за спортивне обладнання змагань, розміщення та харчування учасників, художнє оформлення. 4 вересня 1948 року в Бершадь почали прибувати команди. Музикою духових оркестрів та квітами їх зустрічали жителі районного центру. Спартакіаду відкривав секретар обкому Дойков. На відкриття змагань були запрошені визначні спортсмени того часу Попов, Ібадуллаєв, Конкін, Бочарова, Свєшніков. Змагання обслуговували 63 судді, запрошені з різних міст України, 11 кореспондентів РТАУ і ТАРС, 2 бригади кінохроніки, об'єднаний духовий оркестр районів в складі 28 музикантів, 102 артисти Вінницької філармонії, 40 мотоциклістів, 26 кіннотників, 35 міліціонерів [7, с.18]. Три

дні продовжувалися змагання сільських фізкультурників. Спеціальні випуски газети “Вінницька правда” повідомляли читачів про їх результати. Героями спартакіади стали: борець Василь Могель – колгоспник Немирівського району, доярка Катерина Стеценко - переможниця велогонки, метальник гранити Яків Чепіль, який показав результат 62 метри та інші. Перше командне місце посіли сільські фізкультурники Козятинського району. Друге – господарі змагань спортсмени Бершадського району, третє – Дашівського. За свідченнями очевидців тих подій, стати переможцем спартакіади було надзвичайно престижно, М. Стахурський особисто вітав їх з перемогою, цікавився особистим життям, допомагав у вирішенні побутових проблем. Із заключним словом при закритті спартакіади він закликав зробити проведення колгоспних спартакіад традиційним і збільшити число сільських фізкультурників до 500 тисяч [7, с.24]. Що слова керівника області не розходяться із справою підтвердили події найближчого часу. Перша спартакіада сільської молоді викликала величезний інтерес з боку сільського населення області до занять фізичною культурою та спортом. В багато разів збільшилась кількість колективів фізкультури, а в 1949 році із ініціативи колгоспників села Березівка Чернівецького району було створене перше в країні сільське спортивне товариство “Колгоспна нива” [8, арк.93]. Невдовзі після закінчення змагань першої обласної спартакіади було прийнято рішення облвиконкому про проведення другої обласної спартакіади та затверджено її положення. Підбиваючи підсумки соціалістичного змагання областей України на кращу організацію роботи із фізичної культури і спорту за перше півріччя 1949 року Рада Міністрів УРСР нагородила Вінницьку область перехідним Червоним прапором з врученням грошової премії 15 тисяч карбованців і преміюванням передовиків фізкультурної роботи (8, арк. 36). В 1949 році в Вінниці був побудований один з кращих на той час в країні стадіон “Локомотив”. Як свідчать очевидці того часу М. Стахурський особисто вибирав місце для спорудження цього об’єкту та контролював хід його будівництва. Велику увагу Михайло Михайлович приділяв пропаганді та агітації фізичної культури та спорту. За його сприяння було опубліковано кілька книг, які розповідали про спортивне життя області. Передмову до однієї з них “500.000 фізкультурників в одной області” він написав сам [7].

Сьогодні спортивна організація Вінницької області налічує десятки спортивних шкіл, де працюють досвідчені, талановиті тренери. На обласних спортивних базах проводяться міжнародні змагання, тренувальні збори збірних команд країни. Імена Олімпійських чемпіонів Юлії Рябчинської, Петра Короля, Інни Радомської-Осипенко, Наталії Добриньської та багатьох інших спортсменів Вінниччини, знають у всьому світі. Всім цим ми завдячуємо нашим землякам – справжнім прихильникам спорту серед яких не останнє місце займає Михайло Михайлович Стахурський, який за незначний відрізок часу зумів змінити відношення Вінничан до фізичної культури та спорту, вивівши спортивні організації Вінниччини на новий якісний рівень.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Сільські вісті. – 1971. – 13 квітня. – С.3.
2. Біографічна довідка // RIA. -2007. – 14 березня. - № 11. – С.8.
3. ДАВО Ф. П.-136. – оп.61.–спр.6566
4. ДАВО Ф.136. оп.13.спр. 7.
5. ДАВО. Ф.4877 оп.2. спр.1.
6. Кулик Я. Вінниччина спортивна – Вінниця – Логос – .1996.– 160 с.
7. Гвоздєв Б., Зарудный Н., Виноградов Б. 500.000 фізкультурників в одной области. – М: ФИС – 1949. – 70 с.
8. ДАВО– Ф.4877.– ОП.2 – СПР. . – арк. 93.
9. Чотири Вінницькі броди. Хронікально-документальний колаж. – Вінниця: “Консоль”, 2008. – 255 с.

Лозовик М.П., Романюк И.М. МИХАИЛ СТАХУРСКИЙ – ОДИН ИЗ ФУНДАТОРОВ ФИЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО ДВИЖЕНИЯ НА ВИННИЧЧИНЕ В ПЕРВЫЕ ПОСЛЕВОЕННЫЕ ГОДЫ.

В статье на основании комплексного анализа источников и литературы показана роль М.Стахурского в становлении физкультурно-спортивного движения на Винниччине в 1945-1950гг.

Ключевые слова: физкультурно-спортивное движение, массовость, Винниччина, село.

Lozovik M.P., Romaneuk I.M. STAKHURKIY IS VAN OF THE FOUNDERS OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTING MOTION ON VINNYCHYNA IN THE PERIOD OF TIME FROM 1945-1950.

The article shows the role of M. Stachurski in the formation of physical culture and sport movement in Vinnychyna in the period of time from 1945 to 1950.

Key words: physical culture and sport movement, mass character, Vinnychyna, village.

УДК 94 (477)

М.В. Хуторянський

**ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ НАСТРОЇВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
НА ПОЧАТКУ 50-Х РР. ХХ СТ.**

У статті проаналізовано основні прояви політичних настроїв населення України на початку 1950-х років із визначенням тенденцій до їх зміни.

Ключові слова: політичні настрої, УРСР, західноукраїнські землі, східноукраїнські території, державна влада.

Політичні настрої населення України на початку 1950-х років визначалися рядом політичних, економічних та соціальних чинників, які були сформовані в процесі відновлення зруйнованого війною господарства та продовження збройного протистояння на території західноукраїнських земель. Найбільше уваги цій проблематиці приділив В. Кононенко [1]. Продовжуючи його працю, варто було б зупинитися на висвітленні політичних настроїв населення України на умов, в яких вони формувалися на початку 1950-х років. У цей час в основному було завершено процес відбудови зруйнованого війною господарства, але продовжувалося збройне протистояння на території західноукраїнських земель.

Партійні та радянські органи особливо тривожило те, що ідеологічна атмосфера на території України істотно змінилася в порівнянні з довоєнним періодом. Населення в цілому чекало серйозних суспільно-політичних змін, передусім ліквідації колгоспної системи у її сталінсько-кріпосницькому варіанті, демократизації суспільного життя [2]. Сподівання людей на вирішення багатьох економічних і соціальних питань в повоєнних умовах великою мірою не справдилися. Радянські чиновники виявляли занепокоєння пануванням приватновласницької психології на території західноукраїнських земель, де селяни не сприймали боротьбу зі своїми односельцями-куркулями, як із класовими ворогами [3, арк. 38-39].

З метою уніфікації суспільно-політичного розвитку республіки після завершення другої світової війни широко використовувалася глорифікація російського чинника в історії. 24 травня 1945 року Сталін виголосив свій відомий тост “за здоров’я російського народу”, в якому назвав російський народ “керівною силою Радянського Союзу серед всіх народів нашої країни”. Він зазначив, що росіяни вирізнялися своїм “ясним розумом”, “сильним характером” і “терпимістю” і вони ніколи не зраджували радянський уряд у найважчу хвилину [4]. Після цього висловлювання Й.Сталіна про провідну роль російського народу у війні подібні твердження стали поширюватися радянськими пропагандистами, публіцистами і врешті потрапляли на сторінки творів, що претендували на науковість. У публікаціях А.Панкратової, К.Стецюк, С.Белюсова, Ф.Шерстюка містилися спроби «аргументувати» керівну роль «старшого брата» у радянському суспільстві [5]. Відсутність наукового обґрунтування подібних тверджень поруч із заміною їх ідеологічними гаслами не стали на перешкоді поширенню такого типу висловлювань у наступних роботах українських радянських дослідників. Воєнна майстерність російських воїнів оголошувалася прикладом для бійців всіх національностей СРСР [6, с.58]. Стверджувалося, що нації Радянського Союзу все тісніше об’єднувалися навколо російської соціалістичної нації – найбільш видатної нації СРСР. Закономірність цього процесу обґрунтовувалася твердженнями, що всі народи СРСР були зобов’язані своїм соціальним і національним визволенням «великому російському народу». Наголошувалося, що завдяки згуртуванню навколо російського пролетаріату, російського народу інші народи радянської країни ліквідували буржуазний лад, відбили атаки внутрішньої контрреволюції та світового імперіалізму. А російський народ заслужив загальне визнання як керівна сила серед всіх народів СРСР у перемозі у Великій Вітчизняній війні [7, с.127-128].